

voltrekken, Italië en Spanje daarbij inbegrepen. Ook katholieke schrijvers erkennen dit⁵³). Door het herstel van de geestelijke eenheid van de Kerk met haar Hoofd, had een groote Europeesche res-publica christiana opnieuw kunnen verschijnen. Nogmaals: dit had niet beteekend, dat alle Europeanen opzessende leden van de gezulverde Kerken waren geworden, maar wel, dat er door dit geheele werelddeel een vroom en bezielend element was getrokken, een zoutend zout, dat onrechtvaardigheden had afgeëmden, verdeeldheden had overwonnen, en iets van den glans om zich heen had verspreid, die in het verschiet ligt na den jongsten dag.

In de Republiek der Zeven Provinciën heeft men daarvan iets kunnen zien, en dat is de roem van Nederland's historie. De macht die werd verkregen door het terugdringen van de macht van het Habsburgsche huis, werd daar niet misbruikt, en zoo kwam het dat door Nederland een staat ontstond — zooals Mr Groen van Prinsterer eens schreef — die zeer zeker nog nietig was, maar welks providentiële missie zou zijn het hooghouden van de banier der soevereine genade van Jezus Christus. Deze staat kon moeilijk neutraal zijn, en heeft inderdaad ook gepoogd het zout dat hij bezat, verder door Europa te verspreiden. De religie was de voornaamste aangelegenheid bij de buitenlandse politiek. Men wist, dat deze de inzet was bij den vrijheidsoorlog tegen Spanje, en dat het deze was die nauw betrokken was bij de coalitie-politiek van Prins Willem III tegen Lodewijk XIV.

Men weet echter, dat dit herstel van Europa niet is voortgeschreden. Toen de hervorming reeds een goed eind op weg was, kwamen er in de oude Kerk sterke reactiekrachten naar voren, die met alle beschikbare middelen een zoo groot mogelijk deel van Europa voor de hervorming ontoegankelijk wilden maken. Door deze contra-reformatie zijn golven van ellende over Europa gestort. Paus Paulus III wist na het overwinnen van vele moeilijkheden het concilie van Trente bijeen te roepen. Aan het geslacht Farnese, waartoe deze paus behoorde, heeft de Europeesche christenheid haar scheuring misschien meer te danken dan aan iemand anders. 's Pausen achterkleinzoon was Alexander Farnese, de bekende veldheer Parma, die later de Zuidelijke Nederlanden op Oranje veroverde en voor het Noorden afslot. De paus zelf centraliseerde het inquisitiewezen en liet een index van verboden boeken opstellen. Zijn bereidheid om de kanones met de kanonnen te laten samengaan, verwierf vermaardheid⁵⁴). Reeds op de vierde zitting van het Trentsche concilie werd vastgesteld, dat de H. Schrift en de traditie van de R. Kath. Kerk een even goddelijk gezag hadden, waardoor latere uitnodigingen aan protestantische theologen om ook op dit concilie te verschijnen, weinig meer dan reclame werden.

De contra-reformatie wekte eerst de partijtucht, daarna de godsdienstoorlogen in Europa. Vele landen zijn hierdoor geteisterd. In 1572 werden naar schatting 10 tot 20.000 Hugenootsche Franschen in den Bartholomaeusnacht vermoord. En ook de positie van de Nederlandse Republiek is hierdoor van het begin af zeer wankel geweest. De roemrijke verhalen over de gewonnen zeeslagen, de successen van den handel en de vestiging van het Nederlandsche gezag overzee mogen ons er de oogen niet voor doen sluiten, dat Parma's verovering van de Zuidelijke Nederlanden op Oranje een klap is geweest, die de Republiek nimmer te boven is gekomen. De trieste reeks van steden: Bergen, Leuven, Aalst, Doornik, Oudenaarde, Duinkerken, Nieuwpoort, Yperen, Brugge (de stad waarvan Gomarus afkomstig was), Gent, Brussel, Antwerpen, burchten der reformatie veelal, die vielen voor de Spaansche legers, en die verloren bleven, was een zeer zware slag voor het nieuwe leven in Europa. Geheel anders was de positie der Nederlanden — en der hervorming — geweest, als niet zeven, maar inderdaad zeventien Vereenigde Nederlanden na den Munsterschen vrede hun plaats hadden kunnen innemen.

Dit is niet geschied, en dat maakte het voor Nederland uitermate moeilijk om als christelijke natie mee te doen in de „groote“ Europeesche politiek en daarbij een zelfstandig getuigenis van het Evangelie te laten hooren. Want het minimum van macht dat daarvoor noodig is, bezaten wij misschien nog zoolang Frankrijk en Duitschland nog niet tot krachtige staten waren geconsolideerd. Maar later ging dit minimum verloren, en daarmee werd voor ons de mogelijkheid afgesneden om ons nog rechtstreeks te mengen in het Europeesch concert. Diegenen in Nederland, die thans de integratie van Europa voorstaan, en daarbij prijs stellen op het behoud van de geestelijke zelfstandigheid van ons land, zullen hier rekening mee dienen te houden. Hetgeen wil zeggen, dat zij er goed aan zullen doen, zich zoo weinig mogelijk rechtstreeks met de groote Europeesche zaken in te laten — willen zij niet worden verzwoegen. Hun bijdrage tot het herstel van Europa dient bescheidener te zijn. Willen zij door de buitenlandse politiek van Nederland bijdragen tot Europeesch herstel, laten zij dan beginnen een bijdrage te leveren tot een Heel-Nederlandsch herstel, door in overeenstemming met de H. Schrift een zoodanig réveil in België te steunen, niet alleen kerkelijk en niet alleen politiek, maar beide, dat er tusschen de

Christenen in Noord en Zuid verstandhouding mogelijk is.

Het leggen van een basis voor een geestelijk verantwoorde samenwerking met België (hetgeen iets anders is dan „Benelux“ of een „Dietsch“ taal- en „ras“-nationalisme) zal daarom het eerste — en voorloopig het eenige — positieve doel van een verantwoord Noordnederlandsche buitenlandse politiek in Europa zijn. Bovendien is het deze opgave, die ons door de historie wordt opgelegd. De groote belangstelling, die velen thans voor een Vereenigd Europa bezitten, terwijl zij voor een gemeenebest van Vereenigde Nederlanden geen aandacht hebben, getuigt van oppervlakkigheid, zoo niet van een revolutionaire gezindheid.

Zij die thans nog vragen, of het voor de eenheid van Europa niet beter was geweest, dat de pausen meer succes hadden gehad bij de oorlogen van de Contra-reformatie, zoodat ze het Protestantisme in geheel Europa hadden kunnen vernietigen, juist zooals vroeger met de Waldenzen, Hussieten, enz. was geschied, geven blijk, niets te begrijpen van de onmisbaarheid van een geestelijk herstel in Europa, toen in de zestiende eeuw, en ook thans. Want wat is er naderhand in de landen gebeurd, waar het Protestantisme het onderspit heeft gedolven, en vrijwel het geheele land zich onder het pauselijk gezag heeft gesteld? Wat gebeurde er in Frankrijk, in Italië, in Spanje, in België? De revoluties zijn er losgebarsten, Reeds vóór de hervorming was het de politiek der R. Katholieke Kerk om een systeem van vergaande toegeeflijkheid en aanpassing te volgen, indien daarbij slechts de

uiterlijke band met de Kerk en de door haar voorgeschreven ceremoniën werd gehandhaafd. Dit systeem werd in die landen, waar de bevolking onder het pauselijk gezag bleef staan, voortgezet. Maar daardoor kon in die landen — voorzover zij niet geheel insulften — een geestelijk herstel ook evenmin tot stand komen als in de late Middeleeuwen. Vandaar dat de kolos van de R. Katholieke Kerk met meer dan een derde milliard leden thans slechts een katholieke wereldpolitiek kan voortbrengen, die voortdurend steunt op allianties met machten, waarmee zij zich compromitteert, en op de aanvaarding van stelsels, die op filosofisch gebied verwant zijn aan het kwaad dat zij moet bestrijden.

Men ziet dit in Nederland, waar de K.V.P. zich leende tot de gevolgd Indische politiek van de revolutie. En men ziet het in België, waar de Christelijke (katholieke) Volkspartij onmachtig was, zelfs als „meerderheidspartij“ de revolutie van Spaak te bedwingen. Wat wilde men dan met „pauselijk gezagsherstel“ bereiken? Meer stemmen voor de K.V.P.? Meer K.V.P. burgemeesters, meer K.V.P. ambtenaren, wering van Protestanten uit allerlei ambten?

Wij stemmen in met het Vlaamsche orgaan, dat in de dagen na den smadelijken nederlaag in de koningskwesie schreef, dat men in Vlaanderen eens bevrijd moest worden van het clericalisme, niet in de laatste plaats om tot een opklaring van de godsdienstige atmosfeer te komen.

En men toetse dan zijn geloofsbelijdenis aan de groote grondwet van de Kerk, dat is de H. Schrift.

Dr A. J. VERBRUGH.

VRAAG EN ANTWOORD (I)

UIT DE SCHRIFT

Naar aanleiding van het artikel dat ik over Gal. 3:27 schreef, werden mij enkele vragen gesteld, met het verzoek die in „De Reformatie“ te beantwoorden. Graag wil ik aan dat verzoek voldoen. Ik geef de vragen weer, precies zooals ze werden gesteld en laat op elke vraag direct het antwoord volgen.

Vraag 1. De apostel schrijft: „Want zo velen als gij in Christus gedoopt wordt, bekleedt gij u met Christus“ — althans zo staat het boven Uw artikel. Het valt me op, dat U de tekst zo weergeeft: zo velen gij in Christus gedoopt wordt — terwijl Greijdanus en in zijn K.V. en in zijn Comm. vertaalt: zovelen gij in Christus gedoopt wordt (baptisthete, aoristus, heenwijzend naar het moment van hun doop — en dat ligt toch voor de Galaten in 't verleden).

Mijn le vraag is nu: is dat in Uw art. 'n drukfout, of hebt U daar een bedoeling mee?

Antwoord. Inderdaad, in de weergave van Gal. 3:27 zooals die boven de verklaring van dien tekst werd afgedrukt, sloop 'n schrijffout in. Er moet staan **werdt**. In het stuk zelf is de tekst, zooals de vrager zeker wel zal gezien hebben, goed weergegeven.

Vraag 2. Nadat U verklaard hebt wat „zich met Christus bekleden“ betekent, zegt U: „En dit alles geschiedt op het moment van het gedoopt worden en in den doop“.

Brengt ons dat weer niet gevaarlijk dicht in de buurt van Kuypers speciale doops-genade: bij hem de inlijving in het lichaam van Christus, bij U het bekleed worden met Christus. In beide gevallen iets speciaals, dat zich voltrekt op het moment van de doop, en dat dus gemist wordt vóór de doop en..... door de vroegstervende kindertjes, die wegsterven vóórdat ze gedoopt konden worden. Wordt hier in wezen niet losgelaten de geref. regel, dat de Sacr. niets verzegelen en aanbrengen, wat er te voren al niet was, in en door het Woord der belofte?

Antwoord. De werkwoordsvorm welke Paulus gebruikte in den zin: „bekleedt gij u met Christus“ (de aoristus, aangevende een in één moment plaats vindend gebeuren) geeft zonder twiifel aan, dat het bekleeden met Christus op precies hetzelfde moment plaatsvond als het gedoopt worden. Zoo zegt Greijdanus het dan ook duidelijk en nadrukkelijk. Het „bekleedt gij u“, schreef hij letterlijk „w i j s t o p h e t z e l f d e t i j d s m o m e n t a l s h e t v o r i g e“. Dat wil dus zeggen: op hetzelfde moment als waarin het gedoopt worden plaatsvond.

Welke consequenties daaruit voortvloeien is een tweede zaak. Daarnaast mogen we bij de vertaling — en verklaring! — niet vragen! We moeten beginnen met de Schriftwoorden nauwkeurig weer te geven. En als we dat hebben gedaan, moeten we vragen wat nu die woorden beteekenen en welke consequenties eruit voortvloeien. Zou door zoo'n goed vertaald Schriftwoord een of andere beschouwing; of zelfs een belijdenisuitspraak worden veroordeeld, dan zullen we zoo'n beschouwing of uitspraak moeten verwerpen! Wat God in zijn woord zegt heeft volstrekt gezag en daarvoor moet alles wat daar niet mee klopt wijken.

En als door zoo'n precies vertaalde Schriftuitspraak een of andere „leer“, waar we niet veel mee op hebben, zou worden geleerd, dan zouden we die toch en van harte moeten aanvaarden. We zouden dan moeten doen wat altijd eisch is, namelijk: buigen voor Gods woord.

Maar wát Paulus hier zegt is in geen enkel opzicht een argument voor de theorie van een bijzondere doops-genade zooals Kuypers leerde. Volgens Kuypers geeft God inderdaad in den doop — althans indien die

een e c h t e doop is, een doop dus van een reeds wedergeboren kind, een speciale „genade“, welke buiten den doop om nooit gegeven wordt. Het is een „genade“, die hierin bestaat, dat het geloof van den doopeling zoo bewerkt wordt, dat het zich „aansluit aan het gemeenschapsgehoof van het lichaam van Christus“. (E Voto II, p. 543/4). Het is zonder meer duidelijk, dat Paulus met zijn typeering van den doop als een zich bekleeden met Christus aan deze kuyperiaansche fantasie, welke Bavinck principieel roomsch en een verloochening van een protestantsch beginsel noemde, zelfs niet heeft gedacht! Wie een aparte doops-genade leert, wie aan het sacrament dus een andere genadeverwerking toeschrijft dan aan het woord, „deelt — aldus Bavinck — Christus en zijn weldaden, verbreekt de eenheid van het genadeverbond, materialiseert de genade, maakt het sacrament zelfstandig tegenover en boven het woord, keert de verhouding van Schrift en kerk om, maakt het sacrament ter zaligheid noodzakelijk en den mensch van den priester afhankelijk“ (Dogm. IV², p. 523/4).

Neen, aan zulke ketterijen dacht Paulus zelfs niet toen hij Gal. 3:27 schreef. Er is een hemelsbreed verschil en onoverbrugbare kloof tusschen Kuypers „bijzondere doops-genade“ en Paulus' „zich bekleeden met Christus“!

Over de beteekenis van dat „zich bekleeden met Christus“ zooals dat bij den doop geschiedt zal ik in de beantwoording van de volgende vraag nog een en ander zeggen.

Vraag 3. U verklaart enige malen, met grote klem: het zich bekleeden met Christus — dat is de doop, dat is zijn onveranderlijk wezen — onverschillig wie en hoe de mensen zijn, aan wie de doop wordt bediend.

Komt dit overeen met de verklaring van Calvin, die U zelf aanhaalt in Uw artikel? C. heeft zich immers ook de vraag gesteld: is het niet zo, dat bij zeer vele gedoopten die bekleeding met Christus feitelijk nooit tot stand komt? Maar dan zegt C. toch, dat Paulus hier de gelovigen toespreekt, die de tekenen op de goede manier gebruiken, en dan verbindt P. de tekenen steeds met de waarheid, welke zij afbeelden. D.w.z. dan verbindt hij het bekleed worden met Christus met het teken.

In Gal. 3:27 worden dus zij aangesproken, die van de doop een gelovig gebruik maken: zij zijn in Christus gedoopt, en hebben zich dan ook met Christus bekleed. De woorden van de tekst wijzen ook m.i. in die richting. Er staat toch niet: zo velen gij gedoopt zijt, zijt gij met Christus bekleed (passief) — maar: bekleedt gij u met Christus — actief — geloofsactief! In de gelovige aanvaarding en het gelovig gebruik van hun doop bekleeden de gelovige Galaten zich met Christus.

Als u trouwens poneert, dit is de doop, en dit geschiedt op het moment van de doop — dan zou ik me dat wel van volwassen dopelingen kunnen denken, maar toch niet bij de kinderdoop: kunnen die kindertjes op het moment van de doop zich bekleeden (actief!) met Christus? En: doen zij dat allen? (dit is het onveranderlijk wezen van de doop, zegt u immers).

Nogmaals: ik meen, dat hier gelovige Galaten werden aangesproken. „De Doop der gelovige Galaten was een Doop in Christus“, zegt Greijdanus in zijn K.V. En verder spreekt hij van „de Doop naar zijn geestelijken inhoud en ware wezen, naar zijn eigenlijke beteekenis. Dan kwam er een beheerschende, zeer innige vereeniging door tot stand tusschen de geloovigen en den Heere Christus“.

Het verwarrende is natuurlijk, dat zowel Greijdanus als u beiden hier van de Doop naar zijn meest eigenlijke wezen gesproken achten. Alleen: Greijdanus zegt: dit is de Doop voor de gelovigen. En u zegt (als ik me niet vergis): dit is de Doop, altijd, en onveranderlijk, onverschillig de houding van de dopeling.

⁵³) J. de Jong, I. c., III, 112.

⁵⁴) K. Brandl, Kelzer Karel V, vert. N. B. ten Haef, Amsterdam, 1942, 483.